

As políticas lingüísticas das universidades galegas na docencia III.

A Universidade de Coruña

XOSÉ LUÍS ARMESTO BARBEITO

Vicerreitor de Profesorado da Universidade da Coruña

A comunicación seguinte consistirá nunha achega de ideas ou reflexións xerais verbo da situación da lingua galega na universidade, en canto institución, e na Universidade da Coruña de xeito particular en canto representante do seu equipo de goberno, en concreto en canto responsable da política de profesorado. Estou certo que moitas delas han coincidir coas xa expostas neste mesmo foro polos meus homólogos das universidades de Santiago de Compostela e Vigo.

En primeiro lugar desexo deixar constancia que a Universidade da Coruña –o seu equipo de goberno– é consciente de que a lingua constitúe un patrimonio social e cultural de importantísimo valor, e así está asumido e entendido na norma fundamental universitaria –os seus estatutos– en que aparece como a lingua propia da Universidade e como a lingua que será o seu vehículo normal expresión, para cuxa normalización se fomentará o seu uso en todas as súas actividades (artigo 5 dos Estatutos da Universidade da Coruña).

Este é o mandato que temos todos os membros da comunidade universitaria –o persoal de administración e servizos, o estudantado e o persoal docente e investigador– e, alén diso, esta redacción, cómpre subliñar, é asumida de xeito unánime polo Claustro Universitario, o máximo órgano representativo. É dicir, ninguén cuestiona o tema, senón que o fondo da cuestión en si está asumido por unanimidade.

Teñamos presente que o mesmo aconteceu no Plan xeral de normalización da lingua galega, aprobado polo Parlamento galego no ano 2004 tamén por unanimidade dos tres grupos políticos con representación parlamentaria. Lembro que nel se facía men-

ción a que a Universidade da Coruña aínda non dispuña dun plano de normalización lingüística propio, razón pola cal decontado nos puxemos man á obra –en especial o persoal do Servizo de Normalización Lingüística– até que, finalmente, o 14 de decembro de 2006 o Consello de Goberno o aprobou sen voto ningún en contra. Isto é, o órgano representativo democrático do goberno ordinario da Universidade, onde están representadas todas as sensibilidades e todos os sectores da comunidade universitaria, aprobaba por unanimidade (outra volta a mencionada unanimidade) o documento que debe rexer a política lingüística da UDC nos próximos anos¹.

Insisto no da unanimidade porque son da idea de que se nos órganos democráticos, que é o sistema de que nos dotamos a nivel político e universitario, todos estamos de acordo nas ideas básicas, isto debe constituír un bo punto de partida esperanzador. Mágoa, certo é, que non coincida posteriormente coa realidade ou non se materialice nesta.

Outro dato positivo que desexo achegar procede da análise sociolingüística da Universidade da Coruña, coordinada polo profesor Álvarez Sousa, con datos correspondentes ao ano 2003 e publicada no ano 2005². Da súa lectura tírase que o 96% do estudantado é competente ou moi competente no uso da lingua galega. Isto é, a meirande parte dos 23 000 estudantes contan con competencias considerables en lingua galega. Daquela, onde está o problema á vista da unanimidade predominante nos órganos de goberno e á vista das altas competencias do alumnado? Mesmo parecería que o tema da docencia non debería ser problemática.

Mais a realidade, como lamentaba con anterioridade, é que na Universidade da Coruña apenas se chega ao 10% da docencia en lingua galega. O estudo sociolingüístico desvelou, por tanto, que había e hai un problema que cumpría abordarmos coa mesma seriedade e rigorosidade que calquera outra cuestión resultado da actividade normal da Universidade. Foi así que, ao igual que se fixo nas outras universidades galegas, se trazou un Plano xeral estratéxico para a Universidade da Coruña e, asemade, se procedeu á elaboración dun plano de normalización lingüística universitario, de tal xeito que ambos e dous documentos seguen todas as pautas científicas de elaboración dun

¹ Para unha descrición máis polo miúdo do proceso de elaboración do PNL véxase a colaboración do profesor Freixeiro Mato neste mesmo volume ou visítase a páxina web do Servizo de Normalización Lingüística (<<http://www.udc.es/snl>>) desde onde se pode consultar o documento íntegro e mais a composición da súa comisión de seguimento.

² Álvarez Sousa, A. (coord.) (2005): *Análise sociolingüística da Universidade da Coruña* (A Coruña: Servizo de Normalización Lingüística/Servizo de Publicacións da UDC).

proxecto: pártese dunha realidade obxectiva, fixéanse unha serie de obxectivos xerais e concretos, deséñanse medidas...

Centrareime, a seguir, en dúas medidas moi concretas que lle fixo a Comisión de Seguimento do Plano de Normalización Lingüística á Vicerreitoría de Profesorado para o curso 2007-08.

A primeira consistía en que se incorporase o coñecemento e uso do galego como mérito de capacitación para a cobertura de prazas de profesorado, mentres que a segunda aludía ao recoñecemento –mediante unha lixeira redución da docencia– que cumpría facerlle ao profesorado que por vez primeira se pasar ao uso da lingua galega no plano de organización docente (POD), isto é, ao uso da lingua galega na docencia. Ambas as propostas foron aceptadas por parte do equipo de goberno da UDC e así se incluíron nas normativas de contratación tanto de profesorado contratado como de acceso ao corpo de profesorado funcionario. Tamén na normativa de acceso para profesorado acreditado –os antigos habilitados– estamos a traballar na mesa sindical xunto cos representantes dos traballadores, e nas últimas reunións houbo unanimidade para incluírmos estas peticións da Comisión de Seguimento.

Certo é que aínda non dispomos de datos da progresión ou do aumento da docencia en lingua galega dado que o PNL é aínda relativamente recente e dado que estas medidas se puxeron en marcha no curso 2007-08. Alén diso, notemos que a filosofía deste obxectivo, ao igual que ocorre con outros obxectivos, é de que se recoñeza o incentivo logo de se cumpriren os obxectivos marcados.

Penso que na Universidade de Santiago e mais na Universidade de Vigo as medidas son moi semellantes. Ocorre que o tema da redución docente pode mesmo chegar a soar mal, mais a realidade indícanos que hoxe en día a actividade dun membro do PDI universitario é docente, de investigación, de xestión, de transferencia do coñecemento... É dicir, trátase dunha actividade moi variada que mesmo parece ir en aumento³, polo que o simple feito de reducir a docencia nin moito menos debería ser visto como pexorativo, senón que mesmo así poderá dispor de tempo para lle dedicar a outros ámbitos da súa actividade.

³ No rascuño do novo Estatuto do persoal docente e investigador presentado hai uns días polo Ministerio as obrigas do profesorado ocupan boa parte do documento, en concreto 8 das 37 páxinas de que consta o documento.

Tocante aos incentivos económicos –como os adoptados pola Universidade de Vigo– poden ser outra solución, mais son da idea de que estas medidas de promoción non deben ser de responsabilidade exclusiva das universidades e coido que así se lle transmitiu á propia Consellaría de Educación e Ordenación Universitaria no marco da Mesa Sectorial de Universidades, integrada polas tres universidades galegas, a Administración autonómica e as centrais sindicais con representación. Coido lembrar que había acordo entre as tres universidades galegas en incluírmos este tipo de incentivos ligado ás cuestións de calidade e mais nos denominados complementos autonómicos de excelencia curricular. Tamén se contaba co apoio ao respecto das centrais sindicais presentes, mais desafortunadamente foi a Administración autonómica a quen non lle pareceu razoable.

Así pois, para irmos rematando, na Universidade da Coruña cos datos existentes resulta que o persoal docente e investigador non é tan competente en lingua galega como o estudantado, por razóns moi variadas e que non veñen ao caso. Mais de repararmos na outra faciana dos datos, observamos que ao redor dun 30% do profesorado da nosa universidade declara ser moi competente no uso do galego, aínda que imparte as aulas en castelán. Supoño que explicar o porqué desta situación é obxecto da sociolingüística, mais parece claro que entre todos cumprirá esforzármonos para que ese 30% de persoal docente e investigador que é galegofalante siga coa súa lingua habitual cando se incorpore á aula. Quizais este, por aquilo de non sermos excesivamente ambiciosos e marcarmos obxectivos difíciles de conseguir, debería ser o primeiro obxectivo e cónstame que nese camiño se está a traballar. Persoalmente percibo que o xeito máis práctico de o conseguirmos é co establecemento das comisións de normalización lingüística, de modo que sexa ese contorno próximo onde se produza esa incorporación á lingua galega e se consiga avanzar nos obxectivos. Cónstame que está practicamente conseguido na maioría dos centros universitarios e son da idea, reitero, de que debe ser nese ámbito máis próximo onde coa colaboración de todo o colectivo de profesorado se poida avanzar nesa liña.

Por parte do equipo de goberno que aquí represento somos receptivos a todas as medidas que se nos propuxeren, mais o certo é que para as levar a cabo se precisa da colaboración de todos e así mesmo, o cal quizais non é moi habitual escoitar, cómpre termos en conta que a universidade non é o axente principal, ou cando menos non é o único, de normalización lingüística.